

Výstava chránených vtáčích území SR na festivale

Slovensko patrí svojimi prírodnými hodnotami k najbohatším krajinám Európy. Vy sokú biodiverzitu (rozmanitosť všetkých foriem života) podmieňuje jeho poloha na rozhraní medzi Karpatmi a Panónskou nížinou, zložitá geologická stavba, veľká rôznorodosť geomorfologických, pôdnych, hydrologických a klimatických pomerov. K vysokej hodnote územia Slovenska z hľadiska biodiverzity prispieva najmä rozmanitosť biotopov ako životného prostredia organizmov. Slovensko, podobne ako iné krajiny, buduje sieť chránených území podľa vlastných kritérií a národnej legislatívy. Vstupom do Európskej únie prijalo európsky systém ochrany prírody, ktorý bude uskutočnený vybudovaním súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000, symbolizujúcej ochranu prírodných hodnôt Európskej únie. Jej cieľom je zachovať prírodné dedičstvo, ktoré je významné pre Európsku úniu ako celok a nielen pre jednotlivé členské štáty.

Smernica o vtáčkoch bola prijatá na ochranu všetkých voľne žijúcich druhov vtákov, ktoré sa prirodzene vyskytujú na území členských štátov EÚ. Príčinou dôležitosti ochrany vtákov je skutočnosť, že počet vtákov a ich populácií, ktoré sa prirodzene vyskytujú na území členských štátov EÚ, klesá. Tento pokles ohrozuje biologickú rovnováhu, a tým aj zachovanie zdravého životného prostredia. Keďže väčšina európskych druhov vtákov je sťahovavá, ich ochrana je problémom, ktorý prekračuje hranice štátov a vyžaduje si spoločnú zodpovednosť a spoluprácu viacerých krajín.

Smernica o vtáčkoch chráni všetky pôvodné európske druhy, a to počas celého ich života, teda vajíca, mláďatá a hniezda. Okrem toho chráni aj biotopy, na ktoré sa jednotlivé druhy vtákov viažu. V praxi to znamená, že nikto nesmie usmrcovať, odchytať alebo inak poškodzovať žiaden vtáčí druh ani jeho hniezda a biotop, v ktorom žije. Zvláštny režim sa uplatňuje v prípade, ak ide o druhy, na ktoré sa môže poľovať. Smernica uvádza zoznam 181 druhov a poddruhov vtákov (tzv. kritériových druhov), pre ktoré sa spolu so sťahovavými vtákmi musia vyčleniť špeciálne chránené územia (Special Protection Areas - SPAs) - chránené vtáčie územia (CHVÚ).

Celosekovo ohrozený druh rúžatý (foto: Ján Chobot)

Vzhľadom na závažnosť tejto problematiky Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPaJ) v L. Mikuláši sa rozhodlo prispieť k jej popularizácii formou výstavy, čo predstavuje možnosť zvýšenia erárneho povedomia slovenskej verejnosti. Výstavu **Vtáčie územia Slovenska** múzeum pripravilo v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR. Výstava predstavuje chránené vtáčie územia Slovenska a iných vybraných štátov EÚ

(Dánska v 1. časti výstavy, Česka v 2. časti výstavy) ako súčasť súvislej európskej siete chránených území NATURA 2000. Je rozdelená na 2 časti - prvá časť je venovaná chráneným vtáčim územiám pohorí a kotlín Slovenska, druhá časť prezentuje chránené vtáčie územia nížin Slovenska.

V úvode prvej časti výstavy sú charakterizované navrhované chránené vtáčie územia (nCHVÚ) Slovenska všeobecne (legislatívne podklady EÚ pre sústavu NATURA 2000, priebeh prípravy návrhu CHVÚ, kritériá pre vymedzenie území, predmet ochrany), potom nasleduje 20 panelov jednotlivých nCHVÚ pohorí a kotlín Slovenska, ktoré boli zaradené do národného zoznamu. Na paneloch sú prezentované kritériové vtáčie druhy ako predmet ochrany, ako aj ich biotopy v rámci jednotlivých navrhovaných CHVÚ. Výstava bola doplnená dermoplastickými preparátmi kritériových druhov vtákov.

Druhá časť výstavy obsahuje podobne ako prvá časť úvodný panel venovaný sústave NATURA 2000 a sústave chránených vtáčích území v Slovenskej republike. 18 panelov je venovaných jednotlivým nCHVÚ nížin Slovenska, zaradených do národného zoznamu navrhovaných chránených vtáčích území. Panely ku každému územiu obsahujú hlavné popisné texty s uvedením názvu územia, rozlohy, lokalizácie v krajoch, okresoch, katastrálnych územiach a obvodoch územnej pôsobnosti pracovísk Štátnej ochrany prírody SR a s charakteristikou predmetu ochrany. Každý panel obsahuje mapové zobrazenie polohy územia s vyznačením jeho hraníc - mierka bola volená individuálne vzhľadom na veľkosť územia

Súťažný film Envirofilmu 2006

Dobrodružná veda s Wolfom von Lojewskim

Skryté nebezpečenstvo - Odkaz motýľov (Nemecko), réžia a kamera Johannes Backes

Hlavnou témou tohto vedecko-dokumentárneho magazínu je premena našej prírody, pozorovateľná klesajúci počet motýľov. Približne 80 percent autochtónnych motýľov Nemecka je na zozname ohrozených druhov. A strata motýľov je len indikátorom straty biodiverzity vo všeobecnosti. Okrem toho sa film zaoberá aj špeciálnou ochranou ohrozených druhov na Seychelloch: skupiny ochranárov sa snažia zachovať domácu flóru a faunu na dvoch zo seychelských ostrovov. V neposlednom rade je v tomto filme spomenutý i hazard so zdravím ako dôsledok zvyšujúceho sa počtu potkanov v Nemecku.

a vyjadrená je graficky. Bohatý obrazový materiál s popismi informuje návštevníka o kritériu výskytu druhov vtákov, ktoré sú v chránených vtáčích územiach predmetom ochrany, zvláštna pozornosť je venovaná vzácnym a ohrozeným druhom, ako aj druhom, ktoré na území Slovenska majú obmedzený počet lokalít hniezdenia. Obrazový materiál je okrem kritériových druhov venovaný aj rázu krajiny a biotopom, ktoré sú prostredím pre život vtáctva na jednotlivých lokalitách. Návštevník tak môže získať základné informácie o zložkách prostredia, ktoré majú vplyv na výskyt druhov vtákov. Prírodné podmienky na uvedených lokalitách sú veľmi priaznivé pre výskyt, prežívanie i hniezdenie druhov vtákov. Výstava poukazuje aj na vplyv činnosti človeka. Tá môže mať priaznivý vplyv, ktorý sa prejavuje v udržiavaní biotopov vtákov ich extenzívnym využívaním – napr. kosením lúk, trstinových porastov, odstraňovaním náletov

drevín v blízkosti srašových stien, ktoré slúžia vtákom na hniezdenie, pričom výsledkom aktivít človeka v niektorých prípadoch bol vznik pre vtáctvo vhodných biotopov – napríklad pri výstavbe umelých vodných nádrží, rybníkov. Ľudská činnosť má v mnohých prípadoch aj nepriaznivý vplyv na populácie chránených druhov vtákov, ktorý sa prejavuje v poškodzovaní a ničení ich biotopov pri využívaní územia v poľnohospodárstve, lesnom a vodnom hospodárstve – všeobecne známy je prípad rozorania úhora v najdôležitejšej časti nCHVÚ Systovské polia, ktoré má nesmierny význam pre udržanie populácie celosvetovo ohrozeného dropa fúzatého (*Otis tarda*). Na zhoršovanie životných podmienok chránených druhov vtákov má, samozrejme, vplyv aj rekreačné a športové využívanie území, kde je potrebná regulácia týchto aktivít.

Keďže druhá časť výstavy bola venovaná nCHVÚ

v nížinách Slovenska, ktoré sú významnými oblasťami osídlenia i poľnohospodárstva, činnosti človeka tu bola venovaná o niečo väčšia pozornosť, než to bolo pri územiach horskej (karpatskej) časti Slovenska.

Osobitná vďaka za spoluprácu pri príprave výstavy patrí Štátnej ochrane prírody Slovenskej republiky. Jej pracovníci poskytli k jednotlivým územiám bohatý obrazový materiál (formou diapozitívov i digitálnych fotografií), a to aj o takých lokalitách, ktoré sú širšej verejnosti pomerne neznáme. Mapové zobrazenie prezentovaných území SMOPaJ získalo z internetových stránok ŠOP SR – <http://www.sopsr.sk/natura/>. Výstava bola prvýkrát sprístupnená verejnosti v priestoroch SMOPaJ, v súčasnosti je možnosť jej zapožičania ako putovnej výstavy. Kontakty sú uverejnené na internetovej stránke <http://www.smopaj.sk>.

Mgr. Leonard Ambróz, Ing. Monika Hatinoová
SMOPaJ Liptovský Mikuláš

Vzácnosti slovenskej prírody – Natura 2000

Tohtoročné sprievodné akcie v rámci XII. medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm 2006 budú zamerané na objasňovanie a propagáciu území v sieti NATURA 2000 na Slovensku. Spopularizovanie tejto problematiky prostredníctvom rôznych aktivít je práve v tejto dobe mimoriadne dôležité a to z toho dôvodu, že pokiaľ široká verejnosť nebude o sieti NATURA 2000 dostatočne informovaná, dar mo vyhlásiť tieto územia za chránené a dar mo ich budeme ochraňovať akýmkoľvek množstvom strážcov prírody. Ak nebudú tie to územia rešpektovať ich vlastníci, miestna komunita, ako aj široká verejnosť, tak ich neuchránia nik pred ničím.

Pracovníci Slovenskej agentúry životného prostredia pripravili na tému NATURA 2000 sprievodné akcie tak pre dospelých, ako aj deťi a mládež. Najväčšími účastníkmi týchto akcií sú, tak ako je tomu všade na svete, predovšetkým mladí ľudia. Preto sme aj pre tento ročník hľadali vhodnú formu, ktorá by dokázala túto kategóriu návštevníkov Envirofilmu nielen zaujať, ale zároveň im aj priniesť nové informácie a možnosť rozšíriť si vedomosti a poznatky o rodnej krajine.

Slovensko je krajina, v ktorej sa nachádza množstvo prírodných zaujímavostí a vzácností, zaradených do siete NATURA 2000, veď posúďte sami: na našom území sa z celkového počtu 198 európsky významných biotopov vyskytuje 63, z toho lesných biotopov je 18, z ktorých 7 je navyše klasifikovaných ako biotopy prioritné. Vzhľadom k tomu sme pripravili sprievodné podujatie pod názvom **Vzácnosti slovenskej prírody – NATURA 2000**. Cieľom tohto podujatia je priblížiť predovšetkým mladšej generácii tieto prírodné vzácnosti Slovenska, ktoré sú už zaradené do siete NATURA 2000, ako aj ďalšie atraktívne prírodné územia, ktoré si zasluhujú našu pozornosť, poznanie a ochranu. Táto sprievodná akcia bude zameraná na pohybovo-súťažné aktivity, ktoré budú realizované v parku pred Múzeom SNP. Celé podujatie bude doplnené aj o špecializovanú výstavu NATURA 2000. Tá bude inštalovaná na paneloch a umiestnená v areáli Múzea SNP počas celého trvania festivalu od 2. 5. do 6. 5. 2006. Jej návštevníci sa tu budú môcť dozvedieť niektoré informácie aj o tom, čo to NATURA 2000 je, niečo o tvorbe siete

akou formou bude táto súťaž prebiehať? Tí, ktorí ste sa už zúčastnili sprievodných akcií Envirofilmu v predchádzajúcich rokoch, to už iste dobre viete. Pre tých, ktorí to chcú skúsiť prvýkrát, odpovedáme, aby si informácie zo súťažných aktivít, ako aj z vystavených panelov dobre zapamätali. Prečo? Lebo z týchto údajov budú zostavené súťažné otázky, ktoré budú na vás čakať v predposledný deň Envirofilmu (5. 5. 2005) vo veľkom Envirofinále. Toto sa uskutoční v Kine Korzo o 13:00 hod. a verte, že prísť súťažiť sa oplatí. Budú tu na vás čakať zaujímaví hostia a ešte zaujímavejšie ceny, ktoré určite využijete cez letné prázdniny.

Všetci organizátori sprievodného podujatia **Vzácnosti slovenskej prírody – NATURA 2000** sa tešia na vašu účasť.

RNDr. Ľuboš Čillag
SAŽP – CEVA P Banská Bystrica

sústavy NATURA 2000, ktorá je jednou z najvýznamnejších európskych iniciatív na ochranu biodiverzity a základným stavebným kameňom politiky EÚ v tejto oblasti.

Mnohí z vás si pri čítaní tohto príspevku položia otázku, prečo je toto sprievodné podujatie aj súťažným, resp.

Hudobná pozvánka na Envirofilm 2006

Clear

Viac ako 40 skladieb má v svojom repertoári táto mladá, štvorročná slovenská kapela.

Šestnásť z nich je na debutovom albume *Medzi vlkami*, ktorý Clear pokrstili na Valentína tohto roku. Hudbu ku všetkým piesňam zložil gitarista Maroš Oravec, ktorý je autorom hudby aj textu k skladbe *Medzi vlkami*. Túto pieseň si v priamom televíznom prenose vybrali diváci ako najlepšiu pesničku banskobystrického Festu 2003. A to bol dôležitý moment pre skupinu. Po tomto úspechu nasledoval ďalší – v roku 2004 Clear v TV MusicBox naplno zabodovali dvoma videoklipmi a získali cenu Music Award v kategórii *Objav roka*. Kapela v týchto dňoch sprevádza na slovenskom turné Janka Ledeckého (v piatok 5. mája v Banskej Štiavnici). Okrem už spomenutého Maroša Oravca a speváka Tomáša Fumanika, ktorí sú obaja Košičania, presnú polovicu skupiny tvoria Banskobystričania, bývalí členovia skupiny Metalinda, basgitarista Feďo Gašparík a bubeník Ľuboš Lichý. Clear vystúpi na banskobystrickom námestí 3. mája podvečer v rámci koncertu pre Envirofilm 2006.

